



frihet och ansvar

Ett förslag till moderat idéprogram för 2020-talet

Moderaternas partistyrelse tillsatte i april 2019 en programkommitté, som fick till uppgift att utarbeta ett förslag till nytt idéprogram.

Programkommittén har bestått av:

Christofer Fjellner, ordförande

Benjamin Dousa, MUF

Marith Hesse

Fredrik Johansson

Nicklas Lundblad

Maria Malmer Stenergard

Johanna Möllerström

Stefan Olsson

Maria Rankka

Mats Svegfors

Kristoffer Tamsons

Huvudsekreterare:

Alice Teodorescu, 2019-2020

Fredrik Johansson, 2020

Kommittén vill rikta ett särskilt tack till *Alexandra Ivanov* för stöd och hjälp i arbetet.

ÅRÅL HETEN N

05

Förord

09

Frihet och ansvar –
Ett förslag till moderat
idéprogram för 2020-talet

10

Liberalkonservatismen

13

Sverige på 2020-talet -
Det brutna löftet

19

Frihet och jämlikhet

22

Jämställdhet

24

Tolerans

27

Realistisk optimism

30

Allsidighetens samhälle

32

Statens roll i ett starkt samhälle

35

En demokratisk rättsstat

39

Ansvar för framtiden – Miljö, natur och klimat

43

Ett samhälle öppet mot omvärlden

46

En fri ekonomi – en stark äganderätt

50

Arbetet är välfärdens kärna

52

Utbildning för kunskap och självbestämmande

54

Ett ansvar för alla

58

Sverige i världen

60

Det lärande samhället

63

Det hållbara löftet



Förord

Kraven på politiken är större än på mycket länge. Vi har inhemska, europeiska och internationella problem som kommer kräva lösningar och politiskt ledarskap. Det är lätt att måla upp en dyster bild där samhällets grundläggande trygghet är under press av en allt mer brutal kriminalitet, ett växande utanförskap som blir allt

mer etnifierat och en offentligfinansierad välfärd som inte möter medborgarnas förväntningar. Samtidigt som den säkerhetspolitiska osäkerheten ökar, trycket på det europeiska samarbetet växer och globala ordningar för handel och samarbete ifrågasätts. Vi står också inför ett klimathot som är på stort allvar och där kraven på god politik är utomordentligt stora.

Förväntningarna på politikens förmåga är alltså större än på mycket länge. Samtidigt som frågetecknen kring dess förmåga är fler.

För det är lätt att gå vilse i politiken idag. Världen har blivit allt mer komplex och förändras i rasande tempo. Sverige står inför flera såväl allvarliga som akuta problem. Det politiska landskapet, så som vi känt det i snart 100 år,

befinner sig i snabb förändring. Resultatinriktad politik kräver svåra kompromisser och att man kan arbeta med det stöd som finns.

Vi ser också hur partier och många politiker för en kamp mot väderkvarnar, sätter makten framför nödvändiga reformer eller säljer sin själ i förhandlingar med andra. Moderaterna får aldrig falla i någon av dessa fällor. Om borgerligheten och Sverige inte ska gå vilse måste Moderaterna hålla kursen. Och partiets grundläggande idéer är kompassen som visar vägen.

I april 2019 fick vi i uppdrag att arbeta fram ett förslag till nytt idéprogram för Moderaterna. Uppgiften har varit att formulera Moderaternas idéer för vår tid utifrån partiets historia och värderingar. Vi har i detta arbete valt att knyta an till och lyfta fram Moderaternas ideologiska arv. Vi har inte försökt att föra moderaterna bort från det vi varit eller göra oss något nytt. För de moderata idéerna står sig starka i mötet med vår tids stora utmaningar. Våra idéer har framtiden för sig.

Moderaternas värnande om människors frihet och ansvar är tidlöst. Friheten att forma sitt liv efter eget huvud och ansvaret för sig själv, sina nära och vårt samhälle. Lika så tron på en stark men begränsad stat. En stat som fullt ut tar ansvar för de uppgifter endast staten kan och måste klara av. Som upprätthåller samhällskontraktet och garanterar ordningen och tryggheten i vårt land. Men som samtidigt aldrig tror sig kunna lägga livet till rätta för medborgarna eller har ambitionen att kontrollera och styra samhällsutvecklingen. För samhället är större än staten.

Moderaterna har i alla tider betonat att politikens förmåga är begränsad och att dess räckvidd därför också måste begränsas. Att när statens anspråk blir större än dess förmåga så kommer den oundvikligen svika sina mest grundläggande uppgifter. Denna sanning är mer aktuell än någonsin i Sverige idag.

Tidlös är även Moderaternas kamp mot kollektivismen. Den har väglett partiet i kampen mot 1900-talets totalitära idéer, och måste vägleda oss när kollektivismen tar nya uttryck med exempelvis islamistiska eller identitetspolitiska förtecken. Moderaterna måste vara ett parti som slår vakt om öppenheten och toleransen, men toleransen får aldrig utsträckas till det öppna samhällets fiender. Kampen för det öppna samhället förblir ständigt aktuell, det är hoten som ändrar karaktär och uttryck.

Sist men inte minst är Moderaternas realistiska optimism, värnande om framsteg och framtidstro, viktigare än på länge i svensk politik. Den som bygger på vår tilltro till människans och det öppna samhällets förmåga att överkomma även mycket stora utmaningar. Vårt uppdrag har sin grund i de värderingar som utvecklat den västerländska civilisationen och som stegvis har visat sig kunna göra våra samhällen bättre. Det har tagit oss hit och det kommer att ta oss framåt.

Stora samhällsproblem och en osäker framtid gör att många politiska rörelser blickar bakåt. Deras löfte är att återskapa en balans mellan människa och natur, jämlikhet eller nationell gemenskap man föreställer sig en gång fanns. Men framtiden, tryggheten och lösningen på vår tids

problem ligger inte i det förgångna. Framtidens trygghet måste skapas och förtjänas genom nya framsteg, genom utveckling och genom lärande. Detta är sant för enskilda individer, för politiken, för samhället i stort och för Moderaterna som parti.

Det är för framtiden, en hoppfull och bättre sådan, som vi har skrivit ett förslag till idéprogram. Och det är om framtiden vi hoppas att många och långa diskussioner nu kommer föras i hela vårt parti. För när Moderaterna har varit som framgångsrikast har vi tagit utgångspunkt i våra idéer men alltid siktat framåt. Och det är dit vi måste föra Sverige.

Christofer Fjellner

Stockholm den 30 oktober 2020

frihet och ansvar

- Ett förslag till moderat
idéprogram för 2020-talet

Liberalconservatism

M

oderata Samlingspartiet verkar i en liberalconservativ tradition som utgår från individens okränkbara värde och frihet, men också från de gemenskaper som ger våra liv innehåll och som utgör grunden för samhällets pluralism och stabilitet. Vår idétradition

rymmer en sammanhållen syn på människan och samhället, men också en föreställning om hur samhället bör utvecklas och förändras. Det är en idé om det goda samhället, men även en idé om samhällsförändring och politikens roll.

Moderaternas tradition är den västerländska civilisationens, med förankring i de judisk-kristna och humanistiska värden som format vår kulturs föreställningar om varje människa som en unik varelse med ett okränkbart värde. Människan har både rätt att sträva efter sina drömmar och ett ansvar för sig själv, sina medmänniskor, samhället och framtiden.

Det är också upplysningens och förnuftets tradition, med tron på människans förmåga att ständigt vidga och fördjupa sin förståelse av världen och skilja det som är

sant från det som är falskt.

Värnandet om vår civilisations institutioner är kärnan i liberalconservatismens syn på politik och samhällsförändring. Det fria samhället. Människors trygghet. Den demokratiska rättsstaten. Den fria åsiktsbildningen. Allas rätt att söka sanningen. Det enskilda ägandet och marknadsekonomin. Respekten och toleransen för individens livsval. Ansvaret för våra medmänniskor. Medborgarskapets rättigheter och skyldigheter.

Moderaterna vill utveckla samhället så att det värnar den enskildes frihet, medborgarnas trygghet och vårt gemensamma intellektuella och materiella framåtskridande. Vi bär alla ett ansvar för miljö, biologisk mångfald och goda livsbetingelser för kommande generationer.

Det finns inget ödesbestämt i den mänskliga utvecklingen. Framsteget är resultat av hårt arbete, mänsklig fantasi och vetenskapliga landvinningar. Därför är framsteget också en konsekvens av en politik som upprätthåller och utvecklar ett fritt samhälles institutioner. Den insikten vägleder oss. Den formar våra idéer. Den är grunden för vår politik.

Moderaterna tror på en stegvis samhällsutveckling – där nya framsteg läggs till gamla och där den politiska metoden är reformens. Reformtakten kan och ska ibland vara hög, men den ska bygga på beprövad erfarenhet och inte äventyra tidigare framsteg. På samma sätt vilar detta idéprogram på sina föregångare. Det är en fortsättning, ett nytt kapitel.

I ett fritt samhälle sker samhällsutvecklingen bara delvis genom politiken och inom den offentliga makten. Samhället utvecklas i människors relationer, i det fria näringslivet, i akademien, i samfundet, i det civila samhällets små och stora gemenskaper och i kulturen. Moderaterna vet att politiken har stora begränsningar och vill därför också att politiken ska begränsas. Samhället är större än staten.

Människan har både rätt att sträva efter sina drömmar och ett ansvar för sig själv, sina medmänniskor, samhället och framtiden.

Sverige på 2020-talet – Det brutna löftet

På en generation har Sverige genomgått en enorm förändring. Den som firar sin åttioårsdag under 2020-talet kommer att ha upplevt ett samhälle som omvandlats på ett genomgripande sätt, men som också bär med sig unika svenska historiska erfarenheter som sträcker sig långt tillbaka i tiden.

Den moderna svenska historien är färgad av många politiska rörelser. Utvecklingen har inte varit rak och den har heller inte burits av en enskild politisk idé eller tradition. Det moderata inslaget är tydligt och har spelat stor roll för att Sverige har blivit det samhälle vi är idag.

Det liberalkonservativa idéarvet har varit med och format Sverige. Utan det hade försvaret av rättsstaten, värnandet av marknadsekonomi och Sveriges engagemang i Europa varit svagare. Friheten hade varit mindre. Sverige hade varit fattigare. Moderaterna har under hela sin historia varit en samhällsbärande kraft, inte minst för att stärka den enskildes ställning mot de stora systemen.

Efter att ha förskonats från andra världskrigets förödande katastrof upplevde Sverige ett kvartssekel av kraftigt växande välstånd. Reallönerna steg, bostäderna blev bättre, välfärdsstaten byggdes stegvis ut. Sverige valde att formellt ställa sig utanför de centrala transatlantiska och europeiska institutioner som byggdes upp, men hade under hela kriget ett omfattande informellt samarbete med västmakterna.

I slutet av 1960-talet stannade tillväxten av och den svenska ekonomin genomlevde ett kvartssekels ekonomisk stagnation som fick sin kulmen i 90-talskrisen. Den genomreglerade svenska ekonomin var oförmögen att skapa det välstånd som människor efterfrågade, samtidigt som en allt mer monolitisk välfärdsstat likriktade vård, skola och omsorg. Utvecklingen skapade en känsla av maktlöshet hos medborgarna.

När Berlinmuren föll var det inte bara slutet för realsocialismen och kommandoekonomierna i Öst- och Central-europa, det var också början på en politisk och ekonomisk omvälvning i vårt land. Med 1990- och 2000-talets ekonomiska liberaliseringar stärktes svensk konkurrenskraft och ett kvartssekel av ekonomisk stagnation följdes av två decennier av innovation, entreprenörskap och växande välstånd. Den maktlöshet medborgarna kände inför 1980-talets välfärdsstat började ersättas med valfrihet och mångfald. Svenskarna myndigförklarades. Med medlemskapet i Europeiska Unionen, EU, bröts slutligen också Sveriges formella isolering från Västeuropas centrala politiska och ekonomiska institutioner. Europa-konventionens skydd för individuella fri- och rättigheter

blev svensk lag, och Sverige blev del av världens största gemensamma marknad.

Under Alliansåren återupprättades arbetslinjen, den ekonomiska friheten och självbestämmandet ökade kraftigt för miljontals hushåll. Principen att det alltid ska löna sig att arbeta och att den som kan försörja sig själv också ska göra det inskräptes, samtidigt som företagens möjligheter att anställa stärktes. Utanförskapet började brytas och fler bereddes en väg in i samhället.

2010-talet har kommit att bli ett avstannandets decennium. Samhällsproblemen har vuxit, men åtgärderna har varit otillräckliga. Staten har kommit att svikta i sitt grunduppdrag. Ett nedrustat försvar har blivit otillräckligt i en allt mer orolig omvärld. Våra rätts- och polisväsenden har inte rått på en allt aggressivare brottslighet. Det finns en växande otrygghet som undergräver tilliten mellan människor och mellan medborgarna och staten. Gäng- och klanstrukturer har under 2010-talet tillåtits etablera sig i utanförskapsområden som blivit allt fler. Vi ser en utveckling där människor är rädda och där alternativ rättsskipning växer fram. Katastrofer som omfattande skogsbränder och Coronapandemin har blottat brister i vår beredskap och statsmaktens oförmåga att agera i en kris. Pandemin har visat att det finns en grundläggande motståndskraft i det svenska samhället, men också att vi varit sämre förberedda än vad vi borde vara.

Skolan rustar inte våra barn tillräckligt för framtiden. Den sociala rörligheten – möjligheten att av egen kraft och med andras stöd göra en klassresa till något bättre – som

definierat den svenska efterkrigshistorien är hotad av ett allt mer etnifierat utanförskap. Svensk konkurrenskraft har försvagats när reformtakten avstannat. Sverige är inte det land för företagande och entreprenörskap som vi skulle kunna vara.

De senaste decenniernas stora invandring har förändrat och fortsätter att förändra Sverige. Många invandrare har varit med och byggt Sverige. Samtidigt beror många av det svenska samhällets stora sociala och ekonomiska problem på en ogenomtänkt politik för invandring, kombinerad med en bristande förmåga att integrera nyanlända.

Politikens löfte till medborgarna riskerar att brytas. Höga skatter – i synnerhet på arbetsinkomster – blir allt svårare att motivera i relation till en stat som inte klarar sina grundläggande uppgifter. Det är en kris för samhället, men också för politiken. Om medborgarna upplever att detta grundläggande politiska löfte bryts riskerar också mycket annat att gå sönder.

Vi lever i en tid där politikens förutsättningar och former håller på att förändras. När förtroendet för politiken sviktar utgör det en viktig grogrund för populistiska rörelser. Utvecklingen är internationell, men den finns även i Sverige. De enkla och populistiska svaren på vår tids svåra frågor utövar en naturlig lockelse, men undergräver långsiktigt hållbara lösningar.

Nya former av kollektivism får samtidigt allt större utrymme i en samhällsdebatt där individen inte längre först och främst bedöms efter sina handlingar, utan där etnisk bakgrund, sexuell läggning och kön anses förklara individens position

och möjligheter i samhället. Människors bakgrund anses binda dem vid vissa värderingar, åsikter och politiska rörelser. Denna identitetspolitikens kollektivism strider mot grundläggande värden i vårt samhälle och fråntar människor deras individualitet och i slutändan deras frihet och ansvar. Kollektiviseringen av politik och debattklimat är ett hot mot ett fritt, öppet och framåtsträvande samhälle. Moderaterna kommer alltid hävda individen mot kollektivismen, också när kollektivismen antar nya skepnader. Samhällsproblemen, det sviktande förtroendet för politiken, den tilltagande populismen och den nya kollektivismen hotar det fria samhället. Det ställer nya krav på våra idéer och vår politik.

Där står vi idag. Med uppdraget att utveckla de moderata idéerna för de decennier som ligger framför oss. Värnet av människors frihet och oberoende, en trygg och stabil samhällsutveckling och samhällets välståndsskapande krafter är ett evigt uppdrag. Men uppgiften måste också präglas av vår tids utmaningar och politiska tillkortakommanden. Långsiktigt handlar detta om legitimiteten och förtroendet för staten och politiken. När grundläggande samhällsfunktioner – som bara kan bäras av staten – inte fungerar, riskerar medborgarna att förlora tilliten till samhällets institutioner och till varandra.

Uppgiften är att formulera ett politiskt löfte som bottnar i medborgarnas förväntningar på ett tryggt, fritt och växande samhälle. Ett löfte som är hållbart – inte för att det är oambitiöst, utan för att det utgår från vad som faktiskt är politikens uppgift i ett fritt samhälle. Ett löfte som kan lova mycket, genom att inte lova för mycket.



Frihet och jämlikhet

Varje människa – oavsett kön, ålder, bakgrund, social status, till och med oavsett handlingar – är unik och äger ett eget värde som inte får förtrampas eller kan förverkas. Det är det okränkbara människovärdet som gör oss jämlika som människor.

Utifrån denna syn på människan formas Moderaternas världsbild och politiska idéer. Varje människa förtjänar grundläggande respekt. Var och en har rätt till integritet och till sina livsmål, sina strävanden och sina val i livet, så länge det inte inkräktar på andras fri- och rättigheter.

Det jämlika människovärdet är grunden för likheten inför lagen, men också för allas rätt att bli bedömda utifrån sin person och sina handlingar – inte utifrån bakgrund, kön eller sexuell läggning. Jämlikheten är grunden för vår syn på medborgarskapets rättigheter och skyldigheter, men också för respekten och toleransen i samhället. I ett jämlikt samhälle är det viktiga inte vad du heter eller varifrån du kommer, utan vad du gör och vart du är på väg.

Att varje människa är unik innebär också att människor är olika. Rätten att välja väg tillhör alla. Livet innehåller inga garantier, men det är politikens uppgift att sörja för att frihetens möjligheter inte förvägras någon. Ett samhälle som inte ger barn och ungdomar friheten och verktygen att utforska framtiden blir orättfärdigt.

Friheten att välja – i det stora och i det lilla – är en viktig del av det som gör oss till människor. Vi formas av vår bakgrund och vårt arv, av vårt lands historia och den kultur vi är del av, men det är friheten som ger oss möjligheten att staka ut riktningen för vårt eget livs resa.

Friheten är därför både politikens mål och medel. Ett civiliserat samhälle och en framsynt politik strävar efter att ge människor livschanser och möjligheter att utvecklas. Det är en utgångspunkt för vad den politiska uppgiften är, men också för vad den inte är.

Frihet har ett avgörande existentiellt värde för oss som människor. Samtidigt har det fria samhället visat sig överlägset att hitta nya vägar och lösningar på mänskligens problem. Frihet är den mänskliga värdighetens förutsättning, men också grunden för samhällets framsteg.

Ur friheten växer möjligheten att pröva nytt och välja annorlunda. Så har människan alltid tagit nya steg framåt. Aldrig spikrakt, aldrig utan motstånd, aldrig utan historiens erfarenheter i bagaget. Men friheten har tagit oss till nya vetenskapliga insikter, till ett växande välstånd och till kulturella landvinningar. Friheten kommer fortsätta att ta oss framåt.

Moderaterna är individualismens parti, men vi har alltid varit det i insikten om att människan behöver gemenskaper och sammanhang. Att familjen – i de olika former den kan ha i vårt samhälle idag – är viktig för nästan alla människor är en utgångspunkt i förståelsen av samhället, men också i utformningen av politiken. Det är först och främst i familjen som vi tar ansvar för andra och det är i fungerande familjer som mycket av den trygghet som gör barn till starka vuxna finns. God politik handlar därför om att stärka den enskildes frihet och möjligheter. Men det handlar också om att främja de små mänskliga gemenskaper för trygghet och samhörighet som i hög grad håller vårt samhälle samman. Familjen har här en särställning.

***Friheten
kommer
fortsätta att
ta oss framåt.***

Jämställdhet

Ett fritt och jämlikt samhälle är också ett jämställt samhälle. Fri- och rättigheter tillhör individer och aldrig kollektiv, men i ett rättfärdigt samhälle behandlas män och kvinnor som individer och på ett jämställt sätt.

Livet ska inte bestämmas av om man föds som flicka eller pojke, utan av de val man gör som individ. Det är en politisk uppgift att bekämpa de krafter som söker begränsa flickors och kvinnors självbestämmande. Vi vill ha ett samhälle som söker vidga människors livschanser och står upp för deras rätt. Skolan, fritids- och kulturverksamhet ska behandla alla barn lika och främja deras möjligheter till individuell utveckling.

Självbestämmande förutsätter frihet, men också egenmakt och oberoende. Kvinnor tjänar fortfarande mindre, har lägre pensioner och startar företag i mindre utsträckning än män. Vägen till ökad jämställdhet handlar om att stärka självbestämmandet och möjligheterna till egenmakt. Både målet och medlet är större livschanser, inte krav på exakta eller statistiska utfall.

För Moderaterna är familj, släkt och andra nära gemenskaper viktiga för hur vi formas som individer, för samhällets fortlevnad och för mångas trygghet. Men vi kommer aldrig att acceptera att familj, släkt eller klan fattar de beslut som varje ung flicka eller pojke, kvinna eller man har rätt att fatta själv i vårt land. Jämställdheten hotas av hedersförtrycket. Det hör inte hemma i någon kultur eller i något land, och i Sverige får det aldrig godtas.



Tolerans

Frihet är intimt kopplat till tolerans. Men de är inte samma sak. Att vara fri innebär inte att man i alla sammanhang kan räkna med att mötas av andras respekt och tolerans. Samtidigt har tolerans ett stort värde i samhället. Den hör samman med medborgerliga fri- och rättigheter som yttrandefrihet och religionsfrihet, men också med forskningens och samhällsdebattens sanningssökande.

Toleransen handlar om öppenhet mot människors olika vägar i livet. Att kunna älska vem man vill, att få leva sitt liv på ett sätt som skiljer ut sig eller att tycka och tänka saker som kanske inte alla gillar.

Yttrandefriheten gäller även för åsikter som provocerar och stör. Alternativet är censur, diskriminering och åsiktskorridorer. Det kväver både människor och samhällen. Toleransen har dock gränser. Den kan inte utsträckas till det öppna samhällets fiender. Den ursäktar inte homofobiskt eller rasistiskt beteende. Den tolererar inte uppmaningar till hat- eller våldsbrott.

Den som vill omstöpa samhället med våld eller hot om våld kommer möta det fria samhällets motstånd, men också statens rätt att försvara vårt samhällsskick. Ett fritt samhälle får heller aldrig acceptera förtryck på grund av kön, klass eller klan.

I Sverige är friheten stor och ska så förbli. Mycket som många uppfattar som olämpligt eller till och med oanständigt är tillåtet och så ska det fortsätta att vara. Men det är samtidigt vårt ansvar som individer och medborgare att tillsammans försöka bära upp det anständiga, ansvarsfulla och önskvärda. Det ansvaret kan aldrig överlåtas på staten.

***Ett fritt samhälle
får heller aldrig
acceptera förtryck
på grund av kön,
klass eller klan.***



Realistisk optimism

Moderaterna tror på framsteget och mänskligt framåtskridande. Det är en optimism förankrad i tron på människan och människans förmågor. Den är inte blind inför hennes tillkortakommanden, ibland dåliga sidor eller till och med onda handlingar.

Den är inte naiv inför att samhällen kan falla ner i regression eller till och med barbari. Istället bottnar denna optimism i övertygelsen att fria människor alltid kan hitta lösningar på stora och små frågor, och i erfarenheten av att vårt samhälle löst många svåra problem förut.

Vår optimism finner sin näring i att människan är en lärande varelse och att vi kan utveckla samhällsinstitutioner som främjar kunskap, kreativitet och ansvar. Men också i de framsteg som tagit oss ur fattigdom, förlängt medellivslängden, sänkt barnadödligheten och utrotat oräkneliga sjukdomar och farsoter. Mänsklig uppfinningsrikedom och tekniska landvinningar har tagit oss till platser och insikter som tidigare var otänkbara.

Vi är övertygade om att mänsklighetens resa bara har börjat och att en bättre framtid alltid är möjlig.

Vår optimism är också grundad i vår tro på människans förmåga till ansvar. För sig själv, för sina närmaste, för släkt och vänner och för det samhälle vi lever i. I ett fritt samhälle tar människor ansvar. Inte för att politiken inte har ett ansvar, exempelvis för den som under delar eller hela livet saknar förmåga, utan för att politiken just ska kunna ta det ansvar bara politiken kan ta.

Med optimismen följer också en realism grundad i erfarenheten av 1900-talets stora politiska katastrofer. Var och en med grund i himlastormande idéer som attackerat vår civilisation och som alltid slutat i skyttegravar och koncentrationsläger. Vår mörka samtidshistoria bär vittnesbörd om vad som händer när radikala politiska idéer med våld och tvång söker omstöpa våra samhällen eller till och med människan själv. Kampen för det fria samhället är också kampen mot fascismen, kommunismen och den politisk-religiösa extremismen.

Det moderna samhällets komplexitet är oöverblickbar. I ett fritt samhälle fattas dagligen oändligt många beslut av miljoner människor. Det är så samhället utvecklas, från en dag till en annan och över tid. Ekonomi, mänskliga relationer, vetenskapens sökande efter sanning och kunskap, kulturens förmåga att ge mening och underhållning är delar av en mångfacetterad och alltid skiftande väv. Politiken saknar förmåga att detaljstyra och överpröva en så komplicerad process.

Politiken har en central roll i samhället och i nästan varje samhällssfär. Men den kommer aldrig kunna göra anspråk på att fullt ut styra eller ens förstå vårt samhälle. Den politiska viljan måste alltid mätas mot dess förmåga. Och den förmågan kommer alltid att vara begränsad.

Vi är övertygade om att klok politik kan bidra till att lösa samhällsproblem och göra tillvaron friare, tryggare och rikare för allt fler. Men vi känner också politikens begränsningar och förstår riskerna med en politik med allomfattande anspråk. Statliga ingripanden är långt ifrån alltid lösningen på samhällets problem, i synnerhet inte när de är dess orsak. Lärdomen från vår historia och samtid är tydlig: politisk oförmåga kan inte ersättas av politisk vilja.

Moderaternas syn på politiskt arbete är därför anti-radikal och reformistisk. Politikens uppgift är att reformera samhället och göra det bättre. Det arbetet vårdar och utvecklar de institutioner som främjar människans och mänsklighetens framåtskridande: lärandet, kreativiteten och ansvaret. Kloka politiska reformer lutar sig mot forskning och beprövad erfarenhet.

Löftet till medborgarna får aldrig var så utsträckt att det undergräver politikens förmåga att leverera sitt grundläggande uppdrag. Vår syn på politiken börjar i statens kärna, men den lägger också ett ansvar på medborgarna att själva och tillsammans söka lösningar och vägar framåt. Samhället är större än staten.

Allsidighetens samhälle

M

oderaterna tror på ett samhälle vars olika delar utvecklas i samklang, men också på sina egna villkor. Politiken har inte svaret på livets gåtor, på hur framtidens nya varor och tjänster ska utvecklas, på vetenskapens stora frågor eller på hur enskilda

människor ska välja att leva sina liv. Människan kan inte vara fri eller förverkliga sin potential i ett samhälle där politiken är allomfattande.

Det fria samhället drar nytta av den kunskap och de drivkrafter som finns i det fria näringslivet, bland forskarna, hos kulturutövarna och hos fria människor som har möjlighet att ta ansvar över sina egna liv. Friheten är samhällets sätt att hitta nya vägar och nya lösningar. Så har det alltid varit och det kommer än mer att vara så i ett samhälle där kunskap, information och kommunikation spelar allt större roll.

Decentraliserat beslutsfattande gör samhället mer robust och anpassligt. Ett fritt samhälle är grunden för ett starkt samhälle. Fria medborgare som får ta ansvar över sina

egna liv ger samhället motståndskraft. Det ökar tilliten mellan människorna och vår förmåga att hantera hot och kriser. Men det gör också att samhället reagerar snabbare och bättre i en föränderlig omvärld. Det gäller i synnerhet ekonomin, men också bredare i samhället.

Starka självständiga institutioner och en pluralism av samhällssfärer ger en viktig maktbalans i samhället. Självständiga sfärer som media, akademien och kulturen är viktiga motvikt när staten och politiken drar åt fel håll.

Förståelsen av att samhället består av olika sfärer innebär också en insikt om att dessa styrs efter olika principer och logiker. Marknaden har sin beslutslogik, men det har också politiken, juridiken, byråkratin, kulturen, civilsamhället och akademien. På samma sätt som en politisering av ekonomin inte är önskvärd eller möjlig, så är inte marknadslogiken självklar för forskningens sanningsträvanden eller i kulturlivets sökande efter det sköna eller autentiska.

I ett fritt samhälle har dessa olika sfärer självständighet och integritet. Vi måste alltid se upp med att politikens ambitioner – också med de bästa motiv – går för långt och beskär denna självständighet.

Fria medier och ett fritt kulturliv är fundament i ett pluralistiskt samhälle. Våra grundlagar ska ge ett oavvisligt skydd för religions-, tanke-, åsikts-, yttrande- och pressfrihet. Kultur- och mediepolitik måste alltid bedrivas med insikt om att offentlig finansiering och politiska ambitioner utgör en risk. Målet ska vara självständiga institutioner som i sin verksamhet står fria från stat och politik.

Statens roll i ett starkt samhälle

ett fritt och civiliserat samhälle är statens roll tydlig, men begränsad. Samhällets styrka och motståndskraft vilar på medborgarnas ansvar och förmåga, men också på en stat som fullt ut fyller den funktion som bara staten kan fylla.

Politikens mål är därför inte en stark stat, utan ett starkt samhälle. Det kräver i sin tur en stat som gör det den ska och gör det bra.

Samhällets grundläggande trygghet – manifesterad i ett robust totalförsvaret, ett starkt rättsväsende och en fungerande fysisk, ekonomisk och social infrastruktur – är ett oavvisligt statligt ansvar.

Politikens kärnuppgift är att garantera att dessa samhällsfunktioner upprätthålls. Det är också grunden för politikens förtroende och integritet. En stat som inte levererar på det samhällskontrakt som medborgarna känner sig del av, kommer att förlora i förtroende och tillit.

I ett fritt samhälle är staten stark där den måste vara stark och den agerar med oväld och integritet. Den är lagstyrd,

professionell och underkastad konstitutionell, politisk och medial granskning. Den prioriterar sitt grunduppdrag och agerar med försiktighet på andra områden.

Politiken har en viktig uppgift att prioritera och välja bort, men också att vara tydlig mot medborgarna: Försvaret, polis och rättsväsende; välfärdens kärna; skolan och utbildningssystemet; samt ansvar för de svaga och utsatta kommer först. Allt detta måste fungera. Så länge det inte gör det, så kan inte annat få gå före.

Politiken har en roll att spela på nästan alla samhällsområden. Som väktare av det fria samhällets institutioner, genom rättvisa regler och ibland även med offentlig finansiering. Så är det idag och så kommer det att vara även i framtiden. Men det är något annat än en politik som är helt dominerande, eller som gör anspråk på att styra det som i grunden styrs bäst av medborgarna själva. All politik måste bedrivas med insikten om att den riskerar att undergräva individens frihet och samhällets inneboende utvecklingskraft.

En stat som sträcker ut långtgående ambitioner över alla samhällsområden kommer aldrig att vara stark där den verkligen behövs. En stor stat leder då till ett svagare samhälle.

En demokratisk rättsstat



ett fritt och öppet samhälle styrs politiken av folkets vilja, samtidigt som det råder maktbalans mellan statens institutioner och mellan staten och samhället i övrigt. Sverige ska vara en demokratisk rättsstat.

Medborgarna ska utse sina politiska representanter i fria och hemliga val. Vi ska ha ett parlamentariskt styrelseskick där regeringen är beroende av stöd i riksdagen, och där oberoende domstolar garanterar grundlagskravet om att all offentlig makt ska utövas under lagarna.

Alla som utövar offentlig makt, och ytterst våra domstolar, ska garantera att grundlagarnas skydd för individens fri- och rättigheter efterlevs. Majoriteten får aldrig göra vad den vill med minoriteten.

All offentlig maktutövning ska vara lagstyrd och vägledas av principer om likabehandling och förutsebarhet. Makt ska inte utövas godtyckligt, eller på ett sätt som diskriminerar. Den konstitutionella monarkin har tjänat Sverige väl och utgör en enande kraft bortom partipolitikens tillfälliga svängningar.

Det politiska systemet ska bygga på att beslut fattas på

lägsta effektiva nivå och tillåta att olika regioner och kommuner väljer olika vägar utifrån sina förutsättningar och sina invånares vilja.

Den svenska demokratin och vår rättsstat vilar på nationalstaten. Moderaterna värdesätter den kontinuitet som Sverige som nation representerar. Svensk kultur och svensk historia förenar människor över generationerna, men är också en viktig brygga in i det svenska samhället. Att förneka det är att bortse från nationalstatens stora sociala, kulturella och politiska betydelse. Nationalstaten Sverige utgör också grunden för vårt styrelseskick. Den svenska staten är inte och ska inte vara baserad på etnicitet. Däremot vilar den på geografiska gränser, konstitutionella och politiska traditioner, kulturell samhörighet och ett medborgarskap som innebär både rättigheter och skyldigheter.

Att upprätthålla den svenska statens integritet – territoriellt och institutionellt – är politikens allra mest grundläggande uppgift. Statens hårda kärna får aldrig vara förhandlingsbar. I Sverige gäller svensk lag och den gäller i alla delar av vårt land, lika för alla. Den svenska lagen upprätthålls av ett statligt våldsmonopol.

Inom våra gränser är våldsmonopolets uppgift att upprätthålla lag och ordning, bekämpa brott och under lagarna se till att kriminella också straffas. Sverige ska ha ett rättsväsende med en effektiv, välbemannad och rätt utrustad polis, med ett åklagarväsende som snabbt och effektivt kan väcka åtal mot misstänkta brottslingar, med en advokatkår som tillvaratar den misstänktes rätt och med ett oberoende domstolsväsende som har förmågan att döma rättssäkert.

Brottsoffrens perspektiv är viktigt i kriminalpolitiken. Grova brott ska leda till stränga straff och kännbara skadestånd. Rättssystemet, skolan och socialtjänsten ska inskräpa den enskildes ansvar för sina handlingar redan från unga år. Kriminalvårdens uppgift är att verkställa de straff som utdöms, men också att ge kriminella en möjlighet att ta sig tillbaka in i samhällsgemenskapen. Rättsväsendet fyller också en viktig roll för det civila samhället. För att lösa tvister, upprätthålla betalningsviljan, och för att säkerställa rättigheterna för barn och andra som inte kan tillvarata sina egna intressen.

Sverige ska ha ett starkt försvar och förmåga att freda våra gränser mot angripare. Vi bygger vår säkerhet tillsammans med andra – genom nordiska, europeiska och transatlantiska samarbeten. Sverige ska vara fullvärdig medlem i såväl EU som Nato. Men grunden i vår försvarsförmåga måste vara svensk, inte minst för att vi ska kunna bidra till säkerheten i vårt närområde. Sverige måste kunna hålla gränsen.

Det är också kontrollen över våra gränser som gör det möjligt för oss att föra en politik där vi är öppna mot omvärlden. Det är grunden för vår handel, men också för svenska medborgares möjligheter att röra sig i världen. Det är för att vi kan kontrollera våra egna gränser som ett svenskt pass släpper in svenska medborgare i andra länder, Sverige kan vara del av EU:s fria rörlighet och svenska företag kan handla i världen. Öppenhet är inte samma sak som gränslöshet.

Sverige ska ha ett levande politiskt liv, där människors samhällsengagemang kan komma till uttryck på lokal,

nationell och europeisk nivå. En stark demokrati bygger på informerade och kunniga medborgare, människor som är villiga att avsätta tid och kraft för förtroendeuppdrag och en vital och ärlig samhällsdebatt. Ett fritt samhälle har nolltolerans mot alla typer av hot och våld, inte minst när detta riktas mot förtroendevalda, våra demokratiska processer och vår rättsordning.

Sverige är format av ett kristet socialt och kulturellt arv som sträcker sig mycket långt tillbaka. Staten och politiken ska vara sekulär, men utan denna förståelse av vår historia förstår vi heller inte en framtid där andra religiösa och kulturella arv möter eller krockar med vårt.

I Sverige gäller svensk lag och den gäller i alla delar av vårt land, lika för alla.

Ansvar för framtiden – Miljö, natur och klimat

Vår miljö utgör grunden för vår existens och för vår framtid. Människan förvaltar naturen. Vi har ett individuellt och gemensamt ansvar för att det vi gör ger kommande generationer likvärdiga eller bättre förutsättningar än de vi har idag. Vår livsmiljö, den biologiska mångfalden och klimatet på vår planet är existentiella frågor och vårt ansvar är oavvisligt.

För oss som bor i Sverige är naturen ofta nära och en viktig del av vårt kulturarv. Den bestämmer inte bara våra levnadsbetingelser i form av luft och vatten, djur och grödor. Den utgör också en källa till ett rikt friluftsliv i en varierad natur med skogar, fjäll, forsar, hedar, skärgårdar, sjöar och öppna hav. Vår natur ger oss värdefulla möjligheter till jakt och fiske, med stor betydelse för livsvillkoren i stora delar av vårt land.

Sveriges välstånd har i hög grad byggts på våra rika naturtillgångar, inklusive ett långsiktigt hållbart jord- och skogs-

bruk. En ansvarsfull förvaltning av naturen är ett åtagande som sträcker sig över generationerna. Förutsättningarna för svenskt jord- och skogsbruk ska vara goda. Våra rika mineraltillgångar ska även fortsättningsvis kunna utvinna på ett ansvarsfullt och långsiktigt hållbart sätt.

Människan måste vara miljöpolitikens utgångspunkt. Det är vi människor som med våra värderingar och vår kunskap tillmäter vår natur och allt annat levande ett värde. Ur det växer vårt ansvar.

Vårt förvaltaransvar är ett ansvar mot kommande generationer, och de problem som vi står inför kräver mänsklig handling och tankeförmåga: innovationer, hushållning och kloka politiska beslut.

Människan kan och får därför aldrig heller ställas i motsats till naturen. Det är bara vi människor som har möjlighet att ta ansvar för vår planet. Men det ansvaret måste tas med hänsyn till människan och aldrig utifrån föreställningen att människan är något främmande för naturen och miljön.

Under de senaste decennierna har politiskt ansvarstagande i kombination med teknisk och ekonomisk utveckling visat att vi kan göra vår livsmiljö renare och mer motståndskraftig. Tidigare utrotningshotade arter har kunnat söka sig tillbaka till gamla bo- och häckningsplatser. Stora miljöproblem som förurning och uttunnat ozonskikt har kunnat vändas mot lösningar. Det är viktiga lärdomar och det visar också vägen framåt.

Samtidigt kvarstår stora miljöproblem: Världshaven förenas

av plast och kemikalier, Östersjön är hårt drabbad av övergödning, utfiskning slår mot en levande havsmiljö och den biologiska mångfalden är hotad på många områden.

Klimatförändringarna är ett hot mot vår framtid, de beror på människan och måste också lösas av människan. Det måste ställas krav på företag och enskilda, men också på klok politik. Klimatpolitiken ska vara tydlig och effektiv. Den kan kombinera skatter, förbud och regleringar och den ska inte väja för krav på individuella uppoffringar för att vi ska kunna ta vårt gemensamma ansvar. Men det ställer också mycket höga krav på effektivitet och precision i den förda politiken. Lösningen på klimathotet ligger i att få mänsklig utvecklingskraft och innovation att arbeta för minskade utsläpp.

Klimatet känner inga nationsgränser och Sverige ska vara drivande för internationella lösningar som möter utmaningen på global nivå. Vi ska vara ett föregångsland, med en politik som på ett effektivt sätt minskar utsläppen och som kan förenas med ekonomisk tillväxt. Bara så kan vi långsiktigt lösa klimatfrågan och samtidigt vara ett föredöme för andra länder. Klimatpolitiken får aldrig reduceras till dyrbar symbolpolitik eller snäv klimatnationalism. Det är dåligt ledarskap.

Moderaterna tror på framsteget och att människan har förmågan att lösa de problem vi står inför. Teknisk utveckling och god hushållning kommer att vara avgörande på miljöområdet. Svenska företag är i framkant för nya gröna innovationer, och en god klimatpolitik utgår ifrån och tar vara på den förändringskraft som finns i ett fritt näringsliv.

Vetenskap och fakta ska vara ledande i klimat- och miljöpolitiken. Det gäller i förståelsen för naturens processer, men också för vad som är fungerande åtgärder. Den symboliska och kontraproduktiva miljöpolitiken och förnekelsen av miljöproblemen är samma andas barn. Alla former av kunskapsförnekande är ett hot mot en fungerande och långsiktigt hållbar miljöpolitik och därmed mot vår miljö.

Det råder ingen motsättning mellan ett fritt samhälle, en god miljö och ansvar för klimatet. Tvärtom har frihet, äganderätt, rättsstat och marknadsekonomi varit förutsättningar för framsteg även på detta område. Historien talar sitt tydliga språk. Mänsklighetens värsta övergrepp mot naturen har skett i auktoritära samhällen där den enskilda människans uppfattningar och önskemål tillmätts inget eller ringa värde. Så är det fortfarande. Liten hänsyn till individen innebär oftast ingen hänsyn till miljö- och klimat. Det är i västerländska demokratier och i internationella samarbeten som lokala och globala miljöproblem kunnat hanteras och det är där de måste hanteras i framtiden.

Ett samhälle öppet mot omvärlden

En reglerad invandring är en förutsättning för att vi ska ha kontroll över våra gränser. För Moderaterna är det självklart att Sverige har ett ansvar när människor tvingas fly från krig och förtryck. Detta ansvar är särskilt stort i vårt närområde och oavvisligt i relation till våra grannländer.

Sverige kommer även i framtiden vara ett land dit människor söker sig. Invandring är både önskvärt och nödvändigt eftersom vi är en del av en globaliserad värld. Invandringen ska vara reglerad, men den ska också vara ändamålsenlig. Den ska utgå från våra förutsättningar att ge människor på flykt skydd och möjlighet att bygga sig ett nytt liv här. Sverige ska vara ett land dit man vill söka sig för att arbeta, driva företag och därmed bidra till vårt samhälles utveckling.

De som i olika omgångar invandrat till Sverige har varit med och byggt vårt land och vårt välstånd. Sveriges befolkning består av människor med bakgrund i olika delar av världen och integrationen av stora grupper har historiskt

varit framgångsrik. Sverige ska vara ett inkluderande samhälle och en gemenskap där den som fått permanent tillstånd att stanna här ska vara välkommen.

Samtidigt är det uppenbart att integrationen har fungerat mycket dåligt under de senaste decennierna, vilket skapat ett utanförskap som både blivit allt mer etnifierat och geografiskt koncentrerat. Sverige står inför betydande problem då stora grupper invandrare under lång tid aldrig på allvar blivit en del av det svenska samhället, och när det i närtid tillkommit stora grupper nyanlända som nu ska bli del av vårt samhälle.

Vår öppenhet mot omvärlden ska alltid bygga på ordnade processer och på att vi har kontroll över våra egna gränser. Varje politik för frihet och rörlighet bygger på det. Vägen in i Sverige – från första dagen i landet till medborgarskapet – ska präglas av kravet och ambitionen att bli en del av vårt samhälle. Det offentliga ansvaret är att driva en politik som främjar integration, men också i insikten att integration inte är en dubbelriktad process. Den som kommer hit har en möjlighet och en skyldighet att bli del av vårt samhälle.

Med det svenska medborgarskapet följer rättigheter och skyldigheter, ett svenskt pass, rätten att rösta och den svenska statens skydd. Det har ett högt värde och ska inte kunna nås lättvindigt.

Det ska finnas tydliga krav på nödvändiga kunskaper i det svenska språket och på samhällsorientering för att bli svensk medborgare. Det är också viktigt med tydliga krav på ett hederligt levnadssätt. Medborgarskapet ska vara

sista steget på en resa för att bli integrerad i vårt samhälle. Tröskeln ska vara hög, men möjlig att ta sig över för alla som anstränger sig

***Med det svenska
medborgarskapet
följer rättigheter
och skyldigheter.***

En fri ekonomi – en stark äganderätt

Sverige har under de senaste hundrafemtio åren upplevt en enastående ekonomisk utveckling. Vi har lyfts från fattigdom till välstånd och vi har gjort det genom hårt arbete, uppfinningsrikedom, entreprenörskap och växande möjligheter att handla med omvärlden. Sverige tillhör de länder i världen som dragit störst nytta av internationell handel och globalisering.

Grunden för Sveriges välstånd är en marknadsekonomi baserad på enskilt ägande och avtalsfrihet. Det är den fria ekonomins institutioner som möjliggör det risktagande som är essensen i allt företagande och entreprenörskap. Ekonomi är hushållande med resurser, men också en process där individer och företag söker sig framåt under osäkerhet. Människor som tar risk är det ekonomiska framåtskridandets motor. Risktagande ska därför belönas. Därför att det är rättvist, men också för att utan belöning förtvinar risktagandet och därmed utvecklingen.

Men den fria ekonomin har större värden än de rent ekonomiska. En dynamisk marknadsekonomi skapar varje dag möjligheter för människor att förverkliga sina drömmar – som entreprenörer, genom att välja yrke eller kanske en helt ny väg i livet. Företagsamhet och entreprenörskap är oundgängliga tillgångar för ett gott samhälle med utvecklingskraft. Marknadsekonomi främjar hushållning, ansvar, kreativitet och långsiktighet.

Vår historia rymmer också ekonomiska kriser och tider av stagnation. Där sårbarhet inte sällan handlat om politiska beslut som undergrävt förutsättningarna för företagande och produktivt arbete. Alltför höga skatter och en överreglerad ekonomi har hämmat tillväxt och jobbskapande och ibland drivit ekonomin in i kris. Från tid till annan har den enskilda äganderätten ifrågasatts och varit föremål för attack från också starka politiska krafter i vårt land.

Statens roll i ekonomin är att värna dess grundläggande institutioner, skydda penningvärdet, främja konkurrensen och underlätta för handel och internationalisering. Det globala konkurrenstrycket kommer fortsätta att öka och det kommer att ställas växande krav på näringslivets förmåga till förnyelse och innovation. Det behöver vara den ekonomiska politikens utgångspunkt.

Statens finanser ska vara starka. Skatterna ska vara effektiva och inte avkräva medborgarna mer än nödvändigt. Offentligt slöseri i alla former ska bekämpas. Respekten för skattepengar ska vara en ledstjärna i både statens finanspolitik och i den kommunala ekonomin.

Den enskilda äganderättens betydelse sträcker sig långt bortom näringslivets och produktionens områden. Möjligheten att ha kontroll över sin egen ekonomi är en av de viktigaste grunderna för människors frihet och trygghet. Enskilt ägande – inte minst av den egna bostaden – är ett viktigt verktyg för att bryta vanmakt och social utsatthet. Med ägande följer förvaltande, omvårdnad och långsiktighet. Värden som alla har en grundläggande betydelse för samhället.

Äganderätt och marknadsekonomi är även en förutsättning för demokrati. Ingenstans där de har avskaffats har demokratin levt vidare. Där äganderätten undergrävs, där undergrävs alltid friheten. Det enskilda ägandet sprider makten och gör människor mer delaktiga i samhället.

Äganderätten och näringsfriheten ska ha ett starkt skydd i våra grundlagar. Stat och kommuner ska bara få ta över enskildas egendom om det motiveras av angelägna allmänna intressen, och med hänsyn till vad som är lämpligt och nödvändigt i ett demokratiskt samhälle. Ersättningen ska vara marknadsmässig. Staten får aldrig agera lättvindigt mot enskildas ägande.

***Där äganderätten
undergrävs, där
undergrävs alltid
friheten.***

Arbetet är välfärdens kärna

Individens förmåga att försörja sig själv är såväl självbestämmandets som välfärdens kärna.

Grunden för all välfärdspolitik är produktivt arbete. Det gäller för den enskilde, men också för samhället.

Arbetet är inte livets mening, men för de allra flesta ger det innehåll, sammanhang och gemenskap. Att stängas ute från arbetet kan vara en personlig tragedi – med stora negativa konsekvenser för den enskilde och för samhället. När fler arbetar och när fler kan tänka sig att arbeta mer, blir skatteintäkterna högre och fokus på statens uppgift tydligare. Det gör det möjligt att sänka skatterna och stärka samhällskontraktet. Den som har arbetsförmåga har därför också ett ansvar att försörja sig själv och sin familj efter den förmågan.

Att få ett arbete är för de allra flesta vägen att bryta utanförskap och bli del av det svenska samhället. Framgångsrik integration kan ta många vägar, men arbetet är nästan alltid en avgörande del av vägen in i Sverige.

Skatter och bidragssystem ska utgå från arbetslinjen. Det ska alltid löna sig att arbeta och det ska alltid löna

sig bättre att arbeta än att få försörjning från bidrags- och transfereringssystem. Arbetsmarknaden befinner sig i förändring och kraven på individen kommer inte att bli mindre. I en allt mer kunskapsberoende ekonomi kommer vi alla behöva fortbilda oss under arbetslivets gång. I en snabb omvandling riskerar avstånden för dem som befinner sig i utanförskapet att öka. För många kommer det att vara både nödvändigt och önskvärt att byta yrkesbana mitt i livet.

Huvudansvaret ligger först och främst på individen. Att vara anställningsbar och att utveckla sin egen kompetens under hela livet kan ingen annan lösa åt oss. Men det behövs en politik som underlättar och stödjer våra ansträngningar. Ett växande näringsliv, en fungerande arbetsmarknad och en bra skola för alla är grunden för all välfärdspolitik. Politiken ska vara inriktad på att ta vara på den arbetsförmåga som varje enskild person har och bidra till att så många som möjligt kan vara anställningsbara.

Det ska alltid löna sig att arbeta.

Utbildning för kunskap och självbestämmande

Kunskapsinnehållet i ekonomin ökar för varje år. Våra möjligheter att verka i arbetslivet beror i allt högre grad på vår egen kompetens och förmåga att ta in ny kunskap. Vår konkurrenskraft som nation beror i sin tur på näringslivets förmåga att rekrytera, utveckla och behålla denna kompetens, inom och utanför vårt lands gränser.

Utbildningssystemet kommer i varje steg att vara en viktig motor i denna utveckling – från förskolan till spetsforskningen. Sverige ska vara en kunskapsnation i världsklass. Det kräver resurser, men det kräver också en ekonomi och en arbetsmarknad som ger utväxling på de investeringar som görs av såväl enskilda som av det offentliga. Det ska löna sig att investera i kunskap i vårt land.

Världsledande utbildning och forskning är en avgörande del av konkurrenskraften i en allt mer kunskapsintensiv ekonomi. Men utbildningssystemet är också fundamentet i vårt välfärdssystem. Sverige ska vara ett land där alla barn

har tillgång till en skola som rustar dem med de kunskaper som krävs för framtidens samhälle. Ingen annan institution har en större långsiktig utjämnande effekt vad gäller livschanser än en skola som betonar kunskaper och tar vara på varje barns vilja till lärande. Det är viktigt idag och det kommer att vara avgörande imorgon. Ingen välfärds politik kan fullt ut kompensera det som går förlorat i varje enskilt skolmisslyckande. Sverige ska vara ett land präglat av social rörlighet och skolan spelar en helt avgörande roll för möjligheterna att bryta ett utanförskap som går från en generation till nästa.

Den svenska skolan ska ställa tydliga kunskapskrav och fokusera på elevernas akademiska utveckling. Skolan har en fostrande uppgift och ska bidra till att eleverna blir starka och självständiga samhällsmedborgare. Men dessa uppgifter vilar först och främst på skolans förmåga att klara sitt huvuduppdrag att förmedla kunskap. Misslyckas man där, så kommer inte heller annat att fungera.

Sverige ska ha starka och självständiga lärosäten, fredade från tillfälliga politiska trender och klåfingrighet. Högre utbildning ska präglas av den akademiska frihetens på en gång allvarsamma och lustfyllda sanningssökande, inte av den politiska konformitetens rädsla. Svenska universitet och högskolor ska inte förtvina i skuggan av identitetspolitikens kollektivering av människan och tanken.

Vi har forskning i världsklass och ska fortsätta att ha det. Det behövs nära och livskraftiga samarbeten mellan akademi och näringsliv för att landvinningar ska spridas och kommersialiseras. Men vi ska också ha en stark och

bred grundforskning, vars syfte är att vidga vår förståelse för naturen, samhället och människan.

Ett ansvar för alla

ett gott samhälle är varje människa fri att välja väg i livet och har ett personligt ansvar för dessa val. Men hon är också garanterad att inte lämnas åt sitt öde. Det ska alltid finnas en väg tillbaka för den som misslyckats eller drabbats av olycka. Vi har ett ansvar för våra medmänniskor som tar sig uttryck i det civila samhällets små och stora gemenskaper, men också i en offentlig välfärd som skyddar dem som är utsatta och som hela tiden syftar till att hjälpa människor tillbaka till arbete och självförsörjning.

Utöver en gemensam finansiering av välfärdens kärna av vård, omsorg och ett kunskapsinriktat utbildningssystem, så har staten ett ansvar för att hjälpa den som faller igenom och inte klarar sig själv. För den som av fysiska eller psykiska skäl inte kan arbeta har staten ett ansvar. Alla har rätt till ett värdigt och dragligt liv.

Samhällets viktigaste investering för framtiden är barns utveckling. Men ansvaret för och omtanken om våra barn kan aldrig överlåtas på det offentliga, utan ligger framförallt på oss som föräldrar. Med undantag för de fall föräldraskap fallerar och barnen far illa. Barnomsorgen ska präglas av trygghet och kvalitet, men också utgöra en förberedelse för skolan. Det gäller inte minst barn som saknar svensktalande föräldrar eller på annat sätt tillgång till det svenska språket.

Äldre har en självklar rätt till en trygg och värdig ålderdom som utgår från den enskildes egna förutsättningar och önskemål. Medborgarna ska kunna förvänta sig tillgång till vård när de så behöver. Köer till välfärdstjänster är ett misslyckande och uttryck för såväl misshushållning som bristande respekt för människors behov.

Den offentliga välfärden får aldrig vara kravlös. Med den kommer en förväntan om ömsesidighet som förutsätter att vi efter bästa förmåga tar eget ansvar för vårt egna och våra närmastes välbefinnande. Mycket av en fungerande välfärd måste bygga på ett medskapande mellan medborgarna och det offentliga. Utan denna ömsesidighet riskerar den offentliga välfärden inte bara att förlora sin legitimitet utan också att bli ekonomiskt och socialt ohållbar.

Tilliten till den offentliga välfärden sviktar när välfärdsstaten har blivit allt större men samtidigt allt tunnare. Uppdraget har utsträckts långt utanför välfärdens grundläggande uppdrag, som i sin tur därför har blivit lidande. Det som varit tänkt att värna tryggheten vid sjukdom och när man blir äldre, eller utgöra stödet för återgången till arbetsmarknaden,

trängs undan av andra åtaganden. Inget hotar välfärden mer än ett samhälle som tappar i ekonomisk växtkraft eller som tvingas försörja ett växande antal som inte arbetar. Arbetslinjen är grunden i välfärdspolitiken.

Ett långsiktigt hot mot den svenska välfärden är föreställningen om att den befinner sig i ett ständigt pågående skede av utbyggnad. Att skydds nätet ska omfatta allt mer och bli allt mer finmaskigt, att det offentliga makt hela tiden ska öka och dess ansvar bli mer heltäckande. Den föreställningen är inte bara orealistisk, den urholkar framförallt välfärdens kärnupdrag.

För Moderaterna är valfrihet en central del av den svenska välfärdsmodellen. Viktiga beslut ska kunna fattas av den enskilde själv. En mångfald av aktörer är också en förutsättning för förnyelse och innovation. Vård och omsorg kommer befinna sig i stark tekniskt och demografiskt driven omvandling under kommande decennier. Ett monolitiskt centralstyrt välfärdssystem kommer stå illa rustat för att möta den utvecklingen.

Vi står inför välfärdsutmaningar av en sådan dignitet att det vore ansvarslöst att möta utvecklingen med övertygelsen att politiska enhetslösningar kommer möta framtidens krav. Ska vi ha offentlig tjänsteverksamhet som utvecklas, så kommer vi behöva mer valfrihet, mångfald och innovationsförmåga, inte mindre.

Ska resurserna till välfärden även i framtiden motsvara medborgarnas förväntningar kan dessa inte begränsas till vad som är möjligt att uppbära i skatteintäkter eller vad

det offentliga kan erbjuda. Alla samhällets sektorer måste tillåtas vara delaktiga i bygget och finansieringen av framtidens välfärd. Också här behöver vi en större mångfald. Fler måste få investera i välfärden.

Vårt mål är ett välfärdssamhälle som ger oss större trygghet än en aldrig så omfattande välfärdsstat. I detta är både den enskildes och statens ansvar tydligt och osvikligt. Ett tryggt välfärdssamhälle kombinerar offentligt och privat i såväl utförande som finansiering. Det innehåller såväl grundtrygghet som inslag av skydd mot inkomstbortfall och präglas i större utsträckning än idag av försäkringsmässighet. Ett fungerande och värdigt välfärdssamhälle bygger på vår förmåga att ta ansvar för oss själva och för våra närstående, men också på att det finns ett tydligt politiskt ansvar för allas trygghet.

För Moderaterna är valfrihet en central del av den svenska välfärdsmodellen.

Sverige i världen

Sverige är en av världens äldsta nationalstater, men vi är också del av en större europeisk och internationell gemenskap. Det är nationalstaten som är fundamentet på vilket många av vårt samhälles viktigaste institutioner vilar: rättsstaten, demokratin och medborgarskapet. Från den grunden har vi steg för steg engagerat Sverige i olika internationella sammanhang. Det var länge sedan som politiken bara var nationell. Idag är den i allra högsta grad europeisk och i frågor som klimatet och den internationella handeln är den allt mer global.

Sverige ska fortsätta att tillsammans med likasinnade nationer bygga de militära, politiska och ekonomiska samarbeten som värnar de värden som vi delar med andra. EU-samarbetet är kärnan i Sveriges ekonomiska och politiska internationella engagemang och Moderaterna förespråkar ett starkt och fördjupat samarbete mellan suveräna europeiska nationer. Genom FN-systemet är vi del av den folkrätt som värnar vår suveränitet och självbestämmande som stat, men också av det regelbaserade systemet för handel och de samarbeten som söker globala

lösningar på globala problem som COVID-pandemin.

Svensk utrikespolitik ska värna svenska intressen. Hur och var i världen det bäst sker kan variera från tid till annan, men vårt engagemang i EU är en avgörande del.

Sverige ska vara en stark röst för frihet, demokrati och mänskliga rättigheter i världen. Vårt land ska ha förmågan att stå emot andra länders aggressiva maktspråk. Stora auktoritära länder ska inte kunna spela ut enskilda små västerländska demokratier mot varandra. För att vi ska kunna lita på andras solidaritet så ska de kunna lita på vår. Tillsammans är vi starka.

Sverige behöver intensifiera det militära samarbetet i Europa och över Atlanten. Vi ska vara en fullvärdig medlem i Nato och bygga vår militära säkerhet tillsammans med likasinnade. Det stärker vårt försvars hårda kärna, samtidigt som vår förmåga att bidra till säkerhet och stabilitet i vårt närområde ökar.

Under de senaste decennierna har hundratals miljoner människor lyfts från fattigdom till relativt välstånd. Det visar att verklig utveckling är möjlig och att den bygger mer än något annat på marknadsekonomi och handel.

Svensk biståndspolitik ska vara inriktad på humanitärt bistånd, demokrati, rättsstat och ekonomisk utveckling genom stärkande av marknadsekonomin institutioner. Moderaternas mål är att biståndspolitikerna – utanför vårt ansvar att bistå vid katastrofer - över tid och med framgångsrik fattigdomsbekämpning ska bli överflödiga.

Det lärande samhället



Det mänskliga framsteget handlar mer än något annat om lärande. Om att vårt samhälle har förmågan att tillvarata nya erfarenheter, pröva nya vägar, lyckas och misslyckas. Det är ingen spikrak process och utvecklingen är inte självklar. Framsteget är inte oundvikligt.

Ett alltmer komplext samhälle ställer allt högre krav på just lärande. Det gäller oss som individer, det gäller vår ekonomi och det gäller politiken och offentlig verksamhet. Att förstå utvecklingen samt skapa och ta till sig ny kunskap är grunden för individens trygghet, företagets konkurrenskraft och politikens effektivitet.

Vår övertygelse är att ett samhälles lärande i en allt mer komplex värld framförallt kommer kräva frihet. Originalitet och innovation uppstår inte i politiska system som inte accepterar avvikelser eller där tankens frihet begränsas.

Frihet och mångfald är därför viktigt och kommer att bli viktigare. Också för samhällets motståndskraft och robusthet. I en allt mer komplex värld är det decentraliserat

beslutsfattande och nyttjandet av individers förmågor som ger styrka, inte centralisering och likformighet.

Moderaternas Sverige är ett lärande samhälle där de institutioner som främjar människors frihet, kreativitet och ansvarstagande skyddas och utvecklas. Det är grunden för vårt välbefinnande, för meningsfulla och produktiva arbeten, och för vårt intellektuella, kulturella och akademiska framåtskridande. Det fria samhällets institutioner utgör grunden för trygghet och samhällelig fred.

Framtidens samhälle kommer att i ännu högre grad än idag vara ett kunskapssamhälle. Talang och kapital kommer söka sig till de delar av världen som kan frigöra mänsklig kunskap och kreativitet. Globala maktbalanser kommer att påverkas av hur olika ekonomiska och politiska system klarar denna uppgift.

Vår ekonomi bygger på förmågan att utveckla och omsätta kunskapens landvinningar. Möjligheterna på arbetsmarknaden kommer att bestämmas av våra kunskaper och hur vi som individer klarar det livslånga lärandet. Utanförskapet kommer att påverkas av hur den enskilde tar till sig och omsätter kunskap, men också av hur politiken möjliggör det.

Lärande är det enda sättet att möta samhällets och omvärldens tilltagande komplexitet och allt snabbare förändring. Det är en förutsättning för anpassning till det föränderliga och vårt bästa sätt att leva med och bemästra osäkerhet.

Det lärande samhället präglas av frihet, öppenhet och

mångfald. På samma sätt som marknaden bygger på företagets konkurrens, så präglas det lärande samhället av en idéernas konkurrens.

Det förutsätter friheten för den enskilde att bilda och pröva nya idéer. Friheten att lyckas och misslyckas. Det kräver en mångfald av perspektiv, alternativ och lösningar. En fri handel som sprider goda idéer och innovationer.

Men i ett sådant samhälle präglas även politiken, staten och det offentliga av lärande. Det kräver en pragmatisk reformvilja och en förmåga att se samhällsproblem för vad de är. Det behövs en mångfald av olika lösningar som kan mätas mot varandra.

Strävan efter att bli ett lärande samhälle ställer även krav på hur Moderaterna arbetar och hur vi utvecklar vår politik. Att vi i ljuset av ny kunskap ständigt är redo att vårda, utvärdera och ompröva våra lösningar på samhällsproblem. Att vi lär av historien, utan att fastna i nostalgi. Att vi ständigt prövar våra idéer mot såväl vetenskap som verklighet. Att vi slår vakt om en intern kultur som präglas av frimodighet, mångfald och tolerans.

Det hållbara löftet



är det gamla löftet sviktar och inte infrias vill vi moderater formulera ett nytt. Ett löfte om en samhällsutveckling som är trygg, värdig och hållbar. Som går att uppfylla och som måste uppfyllas.

Det är löftet om frihet och ansvar; om en politik som tror på individens förmåga och rätt att själv bestämma över sitt liv, men som också ställer ett tydligt krav på att hon ska göra det. Där självbestämmande kommer genom egenmakt och rätten att fatta livets viktiga beslut. Där medborgarna tillåts vara vuxna att bära ansvaret för sig själva, för sina närmaste och för vårt samhälle.

Det är löftet om trygghet; om en stat som klarar sitt uppdrag. Där både våra gränser och våra gator är trygga. Där rättsstatens principer gäller och där människor kan känna sig trygga till liv och egendom. Där samhället har den beredskap och styrka som krävs för att klara stora samhällskriser.

Det är löftet om jämlikhet; om ett samhälle med självständiga och starka medborgare. Där jämställda kvinnor och män

formar sina liv efter eget huvud och egna drömmar. Där det viktiga inte är vad du heter eller varifrån du kommer, utan vad du gör och vart du är på väg.

Det är löftet om hållbarhet; om en ren livsmiljö och en planet med en framtid. Där politiken bygger på vetenskap och beprövad politisk erfarenhet. Där lösningarna finns i en innovativ och effektiv marknadsekonomi, men också i kloka politiska åtgärder och alltid i internationellt samarbete.

Det är löftet om internationell öppenhet; om ett Sverige som fortsätter söka sig ut i världen. Där företagande, idéer och nyfikenhet gör Sverige till en del av något större. Där vi är en pådrivande medlem i Europeiska Unionen, en del av Nato och ett internationellt föredöme vad gäller politik, miljö, ekonomi och kultur.

Det är löftet om fri företagsamhet; om en ekonomi som växer genom innovationskraft, entreprenörskap och arbete. Där svenska företag håller högsta globala klass och där det hela tiden skapas nya och bättre jobb.

Det är löftet om klassresor; om ett utbildningssystem som betonar kunskap och ansvar. Där varje skolstart är början på en resa framåt och uppåt i livet. Där våra universitet och högskolor levererar utbildning och forskning i världsklass. Och där tanken är fri och den kritiska debatten öppen och levande.

Det är löftet om välfärd; om ett välfärdsåtagande som levererar där det verkligen måste. Där sjukvården är både tillgänglig och i världsklass.

Där pensioner och ålderdom är tryggad.

Det är löftet om arbetslinjen; om en fungerande arbetsmarknad där den som kan försörjer sig själv. Där grunden för den enskildes välfärd är att vara anställningsbar och självförsörjande.

Det är löftet om en ansvarsfull invandring och integration; om ett land där ett ja är ett ja, men ett nej också alltid är ett nej. Där migrationspolitiken anpassas efter vår integrationsförmåga och där alla som kommit hit förväntas göra rätt för sig och bli en del av vårt samhälle.

Det är löftet om ett samhälle som är starkt och där samhället också är större än staten; om en politik som främjar lärandets, kreativitetens och ansvarets institutioner. Där insikten om samhällets komplexitet ger respekt för att olika samhällsfärer måste tillåtas att utvecklas på olika sätt.

Det är inte ett löfte om att politiken kan lösa alla problem. Men det är ett löfte om att politiken ska lösa de problem som bara politiken kan och därför måste lösa.

Det är det nya löftet. Det är det moderata löftet.



